

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ РОЗРАХУНКАМИ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ

(Представлено к.е.н., проф. Суліменко Л.А.)

У статті досліджено сутність дебіторської заборгованості відповідно до П(С)БО 10. Розглянуто інформаційне забезпечення бухгалтерського обліку з покупцями та замовниками. Визначено реєстри обліку з покупцями та замовниками і особливості їх заповнення, а також пропозиції щодо їх удосконалення.

Ключові слова: *дебіторська заборгованість, розрахунки, покупці, замовники, реєстри обліку.*

Постановка проблеми. Інформаційне забезпечення управління розрахунками за продукцію, товари і послуги з покупцями і замовниками є важливим завданням в бухгалтерському обліку. Це пов'язано безпосередньо з постійним кругообігом господарських засобів, який підтримує безперервне відновлення різноманітних розрахунків. Складність ведення цієї частини обліку полягає в частій повторюваності даних операцій, у великій різноманітності форм розрахунків та в значній кількості контрагентів організації (покупці і замовники), а також нестабільності їх складу.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Питання інформаційного забезпечення управління розрахунків з покупцями та замовниками присвячені науковій праці багатьох вітчизняних і зарубіжних учених, зокрема таких, як І. Бернар, М.Д. Білик, М.Т. Білуха, І.О. Бланк, Ф.Ф. Бугинець, Л.В. Гуцайлук, Й.Я. Даньків, Г.Г. Кірейцев, Ж.-К. Коллі, М.В. Кужельний, Ю.А. Кузьмінський, В.Г. Лінник, Т.М. Малькова, О.А. Петрик, В.В. Сопко, Д. Стоун та ін. Проте ряд питань досі залишаються недостатньо вивченими, що зумовило актуальність дослідження інформаційного забезпечення управління розрахунками з покупцями та замовниками.

Метою статті є дослідження інформаційного забезпечення управління розрахунками з покупцями та замовниками.

Викладення основного матеріалу. У процесі своєї діяльності кожне підприємство вступає у господарські відносини із постачальниками, працівниками, покупцями та іншими юридичними і фізичними особами. Ці відносини забезпечують нормальне функціонування підприємства.

Покупцями є фізичні або юридичні особи, які придбавають продукцію (товари, роботи, послуги). Замовники – це учасники договору, на підставі замовлення яких виготовляється конкретна продукція, надаються послуги, виконуються роботи іншим учасником договору [1]. Принципи формування та обліку інформації про дебіторську та кредиторську заборгованість та вимоги щодо її розкриття у фінансовій звітності визначено відповідно у П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» і П(С)БО 11 «Зобов'язання».

Згідно з П(С)БО 10 дебіторська заборгованість – це сума заборгованості дебіторів підприємства на певну дату [5]. У П(С)БО 10 вказано, що дебіторська заборгованість може відноситися до складу активу, якщо існує ймовірність

отримання підприємством майбутніх економічних вигод та може бути достовірно визначена її сума. Поточна дебіторська заборгованість визнається активом одночасно з визнанням доходу від реалізації продукції, товарів, робіт і послуг та оцінюється за первісною вартістю.

Етапи та порядок загального інформаційного забезпечення управління розрахунків з покупцями і замовниками представлені на рис. 1.

Момент виникнення дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги описується у П(С)БО 15 «Дохід» [6]. Згідно з цим стандартом цей вид дебіторської заборгованості є активом, якщо виконуються такі умови :

- покупцеві передані ризики й вигоди, пов'язані з правом власності на продукцію (товар, інший актив);
- підприємство не здійснює надалі управління та контроль за реалізованою продукцією (товарами, іншими активами);
- сума доходу (виручка) може бути достовірно визначена;
- є впевненість, що в результаті операції відбудеться збільшення економічних вигод підприємства, а витрати, пов'язані з цією операцією, можуть бути достовірно визначені.

Інформація щодо розрахунків з покупцями та замовниками відображається в Журналі 3 та відомості аналітичного обліку 3.1 [4, с. 82]. Записи в Журналі 3 здійснюються на підставі підсумкових даних відомості 3.1, яку, на нашу думку, слід доповнити повною інформацією про підприємство-покупця (юридична адреса, телефони, прізвища, ім'я, по-батькові керівників та бухгалтерів, банківські реквізити).

Для досягнення ефективності інформаційного забезпечення управління розрахунками з покупцями і замовниками пропонуємо інтегрувати відповідні програмні модулі встановленої інформаційної системи. Зокрема, при внесенні (реєстрації) документа в комп'ютерній програмі для ведення бухгалтерського обліку можна створити можливість контролю розрахунків з дебіторами та кредиторами. В такому випадку при створенні електронного документа необхідно здійснити наступні кроки:

- 1) заповнення основних реквізитів документа (найменування контрагента, номер документу, дата документу, умови поставки/платежу);
- 2) заповнення додаткових реквізитів документа (термін погашення, ступінь важливості і контролю для підприємства, рівень суттєвості сум розрахунку);
- 3) заповнення облікових реквізитів, що контролюють особливості бухгалтерського обліку витрат, доходів, податків за здійсненими господарськими операціями.

Додатковий реквізит «термін погашення» контролюватиме термін сплати, який визначено умовами договору між підприємствами і може бути як короткостроковим (від декількох днів до року), так і довгостроковим (більше року). Інформаційна система забезпечення управління розрахунками з покупцями і замовниками ранжуватиме заборгованість з встановленою періодичністю та алгоритмом. Форма, спосіб та термін нагадування визначаються та прописуються окремо. Всі встановлені реквізити прописуються в конфігуратор програм [3].

Крім того, в управління розрахунками з покупцями і замовниками пропонуємо ввести факторингову форму рефінансування товарної дебіторської заборгованості. Застосування факторингу доцільне, коли у підприємства є

можливість використати фінансові ресурси з рентабельністю вищою, ніж ставка витрат по факторингу, і коли втрати від інфляції можуть перевищити витрати по ньому. Загальна схема факторингу представлена на рис. 2.

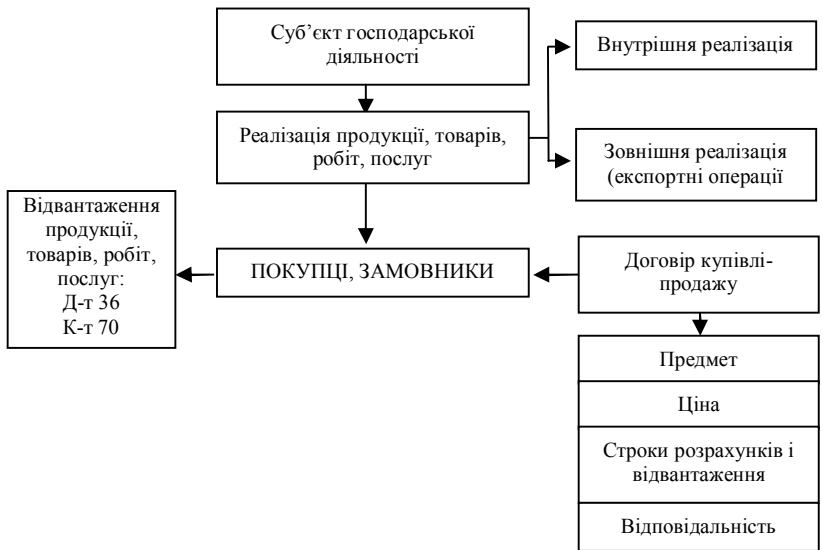

Рис. 1. Загальна схема інформаційного забезпечення управління розрахунками з покупцями і замовниками

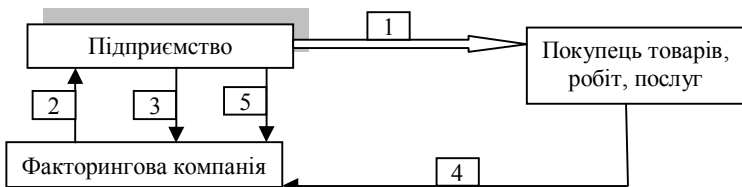

Рис. 2. Схема факторингу при управлінні дебіторською заборгованістю

- 1 - поставка товару на умовах відстрочення платежу;
- 2 - відступлення права вимоги боргу з оплати послуг банку;
- 3- фінансування (до 90% від суми поставленого товару) відразу після надання рахунку за послуги підприємства. Залишок суми банк тимчасово утримує у зв'язку з прийняттям ризику непогашення боргу.
- 4 - боржник здійснює оплату за поставлені йому товар або послугу на умовах відстрочення платежу, перераховуючи кошти на рахунок банку;
- 5 - виплата залишку коштів за надані послуги за мінусом комісії фактора.

Висновки. Отже, введення в інформаційну систему управління розрахунками з покупцями і замовниками факторингу забезпечить зручний спосіб оптимізації дебіторської заборгованості для підприємства. Застосування факторингу на підприємстві дозволяє скоротити обсяги дебіторської заборгованості та терміни її погашення. Для досягнення ефективності інформаційного забезпечення управління розрахунками з покупцями і замовниками пропонуємо інтегрувати відповідні програмні модулі встановленої інформаційної системи.

Список використаної літератури:

1. Білецька Л.В. Економічна теорія: Політекономія, Мікроекономіка, Макроекономіка: навч. посіб., 2-ге вид. / Л.В. Білецька, О.В. Білецький, В.І. Савич. – К.: Центр навчальної літератури, 2009. – 688 с.
2. Євлаш Т.О. Інформаційне забезпечення обліку операцій з дебіторської заборгованості та його удосконалення / Т.О. Євлаш // Вісник Запорізького національного університету. – 2010. – №4 (8). – С. 161-171
3. Костюнік О.В. Шляхи вдосконалення обліку дебіторської заборгованості / О.В. Костюнік, Л.Л. Турова, В.М. Ковтуненко // Агросвіт. – 2016. – №6. – С. 29-31
4. Лищенко О.Г. Управління дебіторською заборгованістю як фактором фінансової стійкості підприємства / О.Г. Лищенко, І.С. Серeda // Держава та регіони. Серія: Економіка і підприємництво. - 2011. - №3. - С. 84-89.
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/ru/z0725-99>.
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99>

References:

1. Bilets'ka L.V. Ekonomichna teoriya: Politekonomiya, Mikroekonomika, Makroekonomika: navch. posib., 2-he vyd. / L.V. Bilets'ka, O.V. Bilets'kyi, V.I. Savych. – K.: Tsentr navchal'noyi literatury, 2009. – 688 s.
2. Yevlash T.O. Informatsiyne zabezpechennya obliku operatsiy z debitors'koyi zaborhovanosti ta yoho udoskonalennya / T.O. Yevlash // Visnyk Zaporiz'koho natsional'noho universytetu. – 2010. – № 4 (8). – S. 161-171
3. Kostyunik O.V. Shlyakhy vdoskonalennya obliku debitors'koyi zaborhovanosti / O.V. Kostyunik, L.L. Turova, V.M. Kovtunencko // Ahrosvit. – 2016. – № 6. – S. 29-31
4. Lyshchenko O.H. Upravlinnnya debitors'koyu zaborhovanistyu yak faktorom finansovoyi stiykosti pidpryyemstva / O.H. Lyshchenko, I.S. Sereda // Derzhava ta rehiony. Seriya: Ekonomika i pidpryyemnytstvo. - 2011. - № 3. - S. 84-89.
5. Polozhennya (standart) bukhhalters'koho obliku 10 «Debitors'ka zaborhovanist'» [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/ru/z0725-99>.
6. Polozhennya (standart) bukhhalters'koho obliku 15 «Dokhid» [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99>

ГОДЛЕВСЬКИЙ Ігор Віталійович - магістр Житомирського національного агроєкологічного університету, спеціальність «Облік і оподаткування»

Наукові інтереси: обліково-методичні аспекти бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості